

Ki
2266

104
D

J. M. H. num. 0.

2266

24

13

P. 197

V I R O
 ILLVSTRISSIMO ATQVE EXCELLENTISSIMO
 DOMINO
 GEORGIO VVILHELMO
 LIBERO S·R·G·I·BARONI
 DE REINBABEN
 DYNASTAE ROHRBACHII
 SERENISSIMORVM ATQVE CELSISSIMORVM
 PRINCIPVM
 SAXO VINAR· COBVRG· ET SALFELDENSIS
 INTIMO STATVS ADMINISTRO
 CONSILII SANCTIORIS
 ALIORVMQVE SVMMORVM COLLEGIORVM
 PRAESIDI EMINENTISSIMO
 ORDINIS SAXONICI EQVITVM VIGILANTIAE
 EQVITI ET CANCELLARIO
 HEROI IN TOGA SPLENDIDISSIMO
 DOMINO AC MVSAGETAE SVO
 GRATIOSISSIMO
 NOVI ANNI AVSPICHS
 VENERABVNDATA GRATVLTVR MENTE
 SIMVLQVE
 RETRACTVS GENTILICII MEDIO AEO VSITATI
 MEMORIAM VERE GERMANICAM
 EX VETVSTATE LEGVM
 ERVIT TANTI NOMINIS
 CVLTOR DEVOTISSIMVS
 BERNH· FRIEDER· RVD· LAVHN
 IVRIVM CVLTOR

Hi 2266

KONFRIED
 UNIVERS.
 ZVHALIE

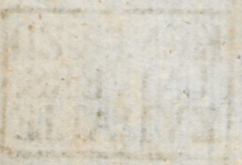

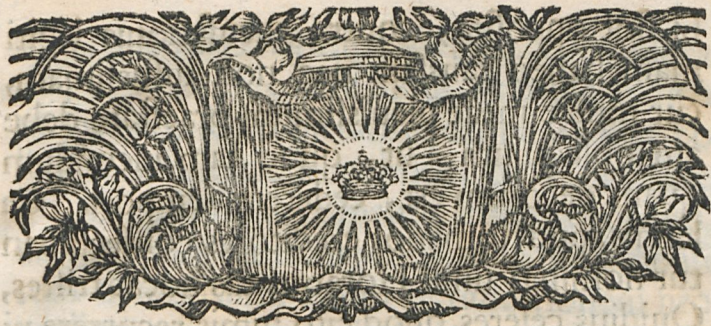
VINARIAE LITTERIS MUMBACHIANIS CIO 19CC XXXVIII

V I R O
ILLUSTRISSIMO A TOVE EXCELLENTISSIMO
D O M I N O
G E O R G I O V I L H E L M O

Nec domum uendere liceat, in
qua defecit pater, minor creuit, in
qua maiorum imagines aut uidere
non fixas, aut reuulsas uidere fatis
est lugubre. L:22 C: de administratione
tutorum et curatorum

ORDINIS SAXONICI ELECTORUM VIGILANTIAE
BOVI ET CANCELLARIO
HIERI IN TOGA SPLENDIDISSIMO
DOMINO AC MYSAGETAE SVO
GRATIOSISSIMO
NOVI ANNI A PRINCIPIS
VENERABILIS CAUSAE MENTE
SIMILIQUE
RETRACTORIS CANCELLARIO SVO VERTALI
MEMORAE SVO GERMANICAE
ET BRIVIAE BRIVIAE
ERAT TANTAE NOMINIS
CAUSAE DEVOTISSIME
BERNARDUS FRIEDERICUS RVD. LAVHNS
LIVIVS CUSTOS
VIRIBUS ET LIBRIS MAMMACHIANIS SVO SVO SVO

Et si uereor, Illustrissime atque Excel-
lentissime Domine, ne turpe sit, me,
hominem alioquin uerecundissi-
mum, id sibi sumere, ut scripturae
sane pertenui Illustrissimum TVVM nomen,
tamquam primarium ac praecipuum decus,
adoptem; minimeque deceat, quum ipse ma-
gis de multarum prouinciarum salute quam
de TVA labores, TE perturbari de concate-
natis negotiis: tamen musa mea perquam
exigua uellicauit aures oculosque meos, qui
quocumque inciderint, gratiosum TVVM
nempe uident uultum. Si qua etiam alia mi

A 2

hi sint opposita, contra excusationis legitima habeo causam nec non iustissimam, cur musae meae plenissimum praestare debeam obsequium, ut, quod tam iucundum quam decorum est, cederem tempori. Calendis apud Romanos creditores confectabantur nomina; unde Horatius eas uocat tristes, Ouidius celeres, quod cito nimis recurrere uiderentur debitoribus. Iam reuerterunt Calendae Ianuariae, sed illae minime mihi tristes, minime celeres, sed potius expectatae diuque exoptatae, ut, maxime TVO in aere existens, meae erga TE uenerationis pignus dare possim & monumentum. Nam quoad longissime potest mens mea respicere spatium praeteriti temporis, placuit TIBI, Gratiouissime Domine, ut gratia me TVA dignum haberes. Nihil igitur prius aut antiquius mihi semper fuit, quam ut temporis opportunitate uterer et gnaua sedulitate, quanta potero maxima, testari tam excelsae domui obsequium et meae pietati facere satis conniterer. Immensam atque prolixam ueneror aeterni numinis bonitatem, tantum mihi concedentis Maecena
tem,

tem, quantus Augustus Virgilio atque Hora-
tio, ut non percolere modo gratiosa audien-
tia gratiam, sed et pietatis, quam Calendae po-
scunt, testificatione publice satis TIBI facere
queam castissima. Quanto fruor patrocínio,
tanto acrior est uoluntas mentisque propo-
situm demississimi animi significationem pro
prolixo et benefico TVO in me adfectu de-
pendendi. Quamuis uiribus, tantae gratula-
tioni debitis, sim destitutus: tamen deesse
mihi nolui, quin scriptura uoces uectigales,
TVO Gloriosissimo Nomini debitas, hilari-
ter persoluerem. Praeter scribendi genus
curta mea supellex nihil possidet

§. 2

Cogitanti autem mihi, quod litteris facile
expedire possim, in mentem uenerunt bona
Germanorum eorumque conseruationis cura;
quaeque dein retractui causam dederit genti-
lici gentilicio. Quod inter iuris patrii reliquias
hancce illustrem sim adgressus materiam, non
mihi uitio uertas, uelim, Praeses Electissime,
cuius quidem parietes ipsi ornatiore loquun-

A 3

tur ac solidiora, mihi que tritum illud possis
dicere, γλαυκὴ εἰς Ἀθήνας: sed praeualere animum
TIBI deuinctissimum TVA proluxa iussit hu
manitas. Itaque formula pietatis uotiuae, in
exordiis rerum agendarum necessariae (a),
adgredior, quod uelim Dii adprobent

§ 3

Retractum
suadet ci
uilibus pru
dentia

Familiarum (b) splendore potentatus dextra
corroboratur; splendidissimis enim nationi
bus, tamquam firmis fulcris atque colu
mnis, nititur res publica. Qua uero in re familia
rum robur magis consistere quirit, quam si ea
rum conferuentur bona. Ast proprietates
haud ullo modo facilius seruari queunt inte
grae, quam si retractus, quem ciuilibus suadet
prudentia, a legislatoria confirmetur potesta
te (c). Ob necessarium eius in republica
usum

(a) Plinii Panegyricus C. 1, § 1

(b) Quod ad familias nobiles doctorum adsertis hancce
illustrat thesin L. B. de Lyncker diff. de familiarum
illustrium splendore, thesi 35

(c) Non me in contrarium mouent speciosa quidem
Leyseri uerba, quae reperiuntur in Vol. III Med. ad
ff. Spec. 193, med. 2, p. 461, *Practerea*, inquit, *retra*
Bus

usum communi fere gentium consuetudine
esse fundatum, iurisque civilis plurium gen-
tium (d) esse partem, quod usu exigente et
humanis necessitatibus est introductum, o-
mnes omnino sciunt, qui prima tantum de-
gustarunt iuris elementa. Quantus sit anti-
quae genti honos atque ornatus, si per pacis
alcedonia auitos adhuc possidet lares pena-
tas atque antiqua sepulcra? Quanta concipi-
quit maiestas, si gentilicias habitat aedes;
unde tanti heroes oriundi? Ille, ille inquam,
optime intelliget atque cognoscet, qui de ea
est familia, felicitate gaudente, qua bona per
natorum series ad eiusdem sanguinis poste-
ros sunt translata; contra deploratum natio-
nis hac de caussa decrepescens statum maiori-
cum moerore nullus potest describere, qui
haud est passus aduersae fortunae manus, cu-

---

*Etus hic libertatem commerciorum magnopere turbat,
multas uenditiones impedit, lites plurimas excitat at-
que adeo odiosus est. Minor tamen defectus non tol-
lit usum abusu maiorem. Moors in diff. de iure
protimeseos S° 1, § 3, n° **)*

*(d) Hahnus ad Wesenbecium de rescind. uendit. uerbo
Retractu p° 1028, Moors c. loco S° 2, § 30, n° **)*

ius dexteræ memoria eius animum excruciat maxime. Quamobrem quanti aestimanda possessio, quæ factis clara atque illustris, tanti, ut auro contra carior esse uideatur

§ 4

Quam se
quanti Ger
mani

Sic etiam uidemus magnam maiorum nostrorum pro conseruandis familiis laborantium sollicitudinem (e); eo ueniunt uaria instituta (f). Hinc maiorum nostrorum pro
geni

(e) Mores, quibus alii populi sunt usi, dicere super se deo. Hoc tantum meminisse liceat, Sacro iam in Codice memorari quoddam retractus ius Leu' XXV, 25, Num' XXXVI, 9, Ruth III, 4, Ierem' XXXII, 7; cuius naturam, quam maxime a nostro retractus iure alienam, euoluit Boehmer in diss. de fundamento retractus duplicis in agris Hamburg' usit' C. I, § 7, Hahn ad Wesenb' c' 1°

(f) Masculi excludebant feminas a successione. Lex Saxonum tit' 7, L' 1, Ius Prou' Sax' L' 1, art' 17. Post ea filiarum renuntiationes ob iura peregrina sunt exortæ; quibus olim non erat opus, quum ipsi naturæ bonorum hic inesset effectus. Conf' quæ nuper erudite differuit Kemmerich in progr' de Institutis Germanorum ad conseruationem familiarum spectantibus

genitores bonorum praecipue curam adhibebant, ut singula domus ad tuendum honorem sit apta, quum terrarum erant cupidissimi (g)

§ 5

Nolo somniare ad exemplum Huld. Murtii (h), Germanos Lacedaemoniorum instituta esse sequutos, qui agros auitos, familiae cuius a republica adtributos, ad extraneos transferri non patiebantur (i). Nos originem uestigaturi, a Germanorum primordiis, quoad nota sunt, exordium faciemus

B

(g) Hoffmann in Specimine coniecturarum legum Germanicarum

(h) Qui Lib. XII rerum Germ. p. 705 fabulatur, Graecorum leges ab aliquo, qui philosophiam in Graecia audiuerat, in Saxoniam esse illatas. Quem sequi mihi uidetur Moors cit. diff. S. 2, § 30 n. **) dicens: Ab Hebraeis postea ius idem ad Graecos et ab his ad Romanos peruenisse, rursusque a Romanis aliis gentibus communicatum, indeque ius hoc, Ciuile ius, plerarumque fere gentium factum esse uidetur

(i) Illustris Heineccius in elementis iuris Germanici To. I, L. 2, § 195, n. *)

Germani
in commu-
nitione ui-
uentes pro-
prios non
habebant
agros

§ 6
Primis quidem temporibus, promiscuo
uiuendi genere utentes, fundos possidebant
communiter; ideo nec certum agri modum
aut fines pascuorum proprios habebant, nec
in dominio priuatorum sed reipublicae erant
possessiones

Confirma-
tur testi-
moniis

§ 7
Nam Iulius Caesar (k), neque, inquit, quis
quam agri modum certum aut fines proprios
habet; sed magistratus ac principes in annos
singulos gentibus cognationibusque homi-
num, qui una coierunt, quantum eis et quo
loco uisum est, adtribuunt agri atque anno
post

(k) de bello Gallico L' VI, c' 22. De hac aequali agro-
rum diuisione, apud Germanos solita, Cluverius in
Germania antiqua senilis agapetae philosophiam
imitatur, dicens: en quid loci putas, heic relictum
esse prauis cupiditatibus ac uitiis? annon hoc aure-
um fere fuit illud seculum? a rerum omnium do-
mino, aeterno Dei filio, Iesu Christo, eiusque disci-
pulis et apostolis instructos fuisse diceres: omnia inter
bonos debere esse communia. Hoffmann in Speci-
mine coniecturarum legum Germanicarum C' II,
Per' II, §' 4, n' a) p' 15

post alio transire cogunt. Et Tacitus, grauis
simus annalium scriptor (l), scribit: Agri pro
numero cultorum ab uniuersis per uices (m)
occupantur, quos mox inter se secundum
dignitationem partiuntur. Facilitatem par
tiendi camporum spatia praestant

§. 8

Quibus praemisissis fluit, hac ætate ultima
nulla inueniri retractus incunabula

Hinc nul
lus retra
ctus

§. 9

Deinde terrarum, quas Germani coadu
natis occuparunt uiribus et quarum fructibus
promiscue haectenus fuere usi, mox singuli sin
gulas per diuisionem (n) uel per usum heredi
tario iure adquisiuere particulas; dominium ta
men toti familiae erat commune, ut singula
eius capita de iis disponendi facultatem non
habuissent (o)

Post distin
ctas habe
bant pro
prietates,
quarum
domini
um uniuersae fami
liae erat
commune

B 2

(l) aureo de moribus Germanorum libello C. 26, §. 2
et 3

(m) per uicos legit Cluuerius in Germania antiqua
L. 1, C. 13, p. 108

(n) Tacitus c. 1.

(o) Leyser in Med. ad ff. Vol. III, Spec. 193, p. 460

Nullus hic
quoque re
tractus

§. 10
Quum nemo ibit inficias, commerciorum
usum ignorasse Germanos (p), quumque do
minium toti domui competiit; prono sequi
tur alueo neque permutare neque uendere li
cuisse: ideo hoc quoque aeuo retractus ius
ignorauit Germania

Fons retra
ctus

§. 11
Postquam uero per uarias migrationes a
liarum gentium luxuriosum uiuendi genus di
dicissent atque negotia circa praedia contra
henda ipsorum luxus atque lusus introduxis
set, familiarum patres, quorum posteris fun
dos paternos alienis in manibus uidere satis
erat lugubre, sensim sibi sumebant uim ac po
testatem de agris atque fundis disponendi

Ipsi eius na
tales

§. 12
Mox obseruantes Germani, quam pronae
sint, deminuito patrimonio, familiae ad rui
nam, coercuerunt immobilium proprietates
uendendi libertatem. Pristina iure postlimi
nii reuocantes iura, quum olim alienationes
prae

(p) Interiores simplicibus et antiquius permutatione
mercium utuntur, Tacitus adlegato libello.

praediorum non essent usitatae sed semper in familia manerent (q), omnem omnino prohibuerunt super terras disponendi libertatem. Facta contra ius alienatione, ob bonorum in familia conseruationem (r) retrahendi (s) facultas sine pretii restitutione dabatur, perinde ac si non fuissent uendita. Casus tamen necessitatis, qui non habet legem, hac cum limitatione erat exemptus, ut agnati retractus iure gauderent

B 3

(q) Tantus fuit olim allodiorum fauor, ut liceret heredibus patris, ab Imperatoria maiestate proscripti, intra annum et diem proprietates ex manu Caesaris uindicare, praeterlapso hoc temporis spatio proprietatibus paternis erant priuati. Calamitosissimi Henrici Leonis historia morem hunc insignem demonstrat. Vid' pluribus Hultaus in memoria iuris publici certi S. R. I., quam ex medio aeuo ope diplomatum eruit, S. II, § 3, p. 10, n. q) Gladous Reichs Historie L. 5, C. 2, § 21, n. i). Dominicus in disquisitione historica de praerogatiua allodiorum C. X, § 4, p. 67, Cap. XIII, § 1, p. 94

(r) Richter in Velir acad. 26 de retractu linearipof 3, n. a) et pos. 5, n. a)

(s) Boehmer in diff. cit. mauult uindicationem dicere C. 1, § 16

Saxonum
dispositio

§. 13
Sic etiam (t) apud Saxones (u): *Nulli lice
at*

(t) Aliarum gentium Germanicarum huc pertinentes
leges coaceruavit illustris Heineccius in Elementis
iuris Germ. To. I, L. 2

(u) ut adparet ex Lege Saxonum tit. XIII, §. 2, et tit.
XVI. Hanc antiquam Saxonum legem et alios iuris
Teutonici textus, qui de prohibita alienatione fun-
dorum agunt, Leyser in Medit. ad ff. Vol. III, Spec.
193, medit. 3, p. 462, ad bona auita ex hac restringit
ratione, quod bona a maioribus aut parentibus pro-
fecta, etsi uni ex liberis peculiariter quod ad fructus
adsignata, tamen communia quodammodo et domi-
nio totius familiae esse censerentur, atque iniquum
crederetur, facto unius ex familia ceteros omnes iure
suo excidere. Quem sequuntur Heineccius in El.
Iur. Ger. To. I, L. 2, §. 156, Boehmer in cit. diff. et
alii. Verum enim uero quis antiquus Scriptor, quae
nam Glossa uetusta, quae iuris Teutonici reliquiae
hancce iuris retractus introducti rationem indignant,
Vera enim retractus introducti causa fuit bonorum
in familia conseruatio ac fauor. Alterum argumen-
tum, quod Leyserus ex constitutione Friderici I sum-
sit, nos nihil facit, quum Fridericus Imperator ius re-
tractus, quod iure Teutonico et usu fori patrii obtine-
bat, contra Italos iuris Iustiniani Doctores, qui illud
impro

*at traditionem hereditatis (x) suae facere
praeter ad ecclesiam uel regi (y): nec here-
dem suum exheredem faciat. Liber homo,
qui sub tutela nobilis cuiuslibet erat, qui iam
in exilium missus est, si hereditatem suam ne-
cessitate coactus uendere uoluerit, offerat eam
proximo suo, si ille eam emere noluerit, offe-*

improbarent, in Italiae terris tantum est tuitus. Ipse
Boehmerus, qui ex qualitate bonorum auctorum re-
tractus ius fluxisse sibi uidetur, contra suam opinio-
nem adduxit Codicem Msr. Statuti Hamburgensis,
quo hoc ius etiam quod ad adquisita fuit retentum.
Vid. c. diff. C. 1, § 24

(x) Quod Lex in inscriptione Alod dicit, in ipsa dispo-
sitione hereditatem uocat. Allodium, hereditatem
ac proprietatem idem denotasse, probatione hic non
indiget. Vid. tamen antiquos textus apud illustrem Stru-
uium de allodiis Imperii C. 1, § 3, n. 24). Ibi quo-
que § 2 chartis atque legibus ueterum demonstrat,
quod feudis semper opposita fuerint allodia, haecque
proprietates, patrimonia, bona burgenfatica, heredi-
tas, fundi et praedia sint adpellata. Ideo Speculator
Saxon. L. 1, art. 5. Mit vvelchem Gut der man erstirbt,
das heyft alles Erb, es sey denn Lehen. Sic iure he-
reditario possidere idem erat, ac in allodium posside-
re. Dominicus in disqui. hist. C. 1, § 6, in fine

(y) Praxin, ex magna clericorum prouidentia ortam,
theoriae fuisse contrariam, infinita adtestantur diplo-

rat tutori uel ei, qui tunc a Rege super ipsas res constitutus est. si nec ille uoluerit, uendat eam cuiunque uoluerit. Mancipia uero uel dare uel uendere omnino licuit (z)

§ 14

Ad consensum restrictus

Sicuti uarias rerum natura patitur uices, ita et suas retractus est expertus. Satis angustis finibus terrarum alienationes erant circumscriptae et antiquissimum retractus ius tam late patuit, ut insigniter postea fuerit restrictum. Nam alienationes permittebant; iis uero, qui eiusdem erant cognationis, simpliciter licuit contradicere. Hinc inualuit mos, si bona immobilia uenierunt, filiorum aliorum

---

mata super ecclesiarum acquisitionibus, in quibus consensus heredum fuit adhibitus. Hinc recte notatur Leuckfeld in der historischen Beschreibung von dreyen in und bey der guldenen Aue gelegenen Oertern p' 58 a Leysero in Medit' ad ff' Vol. III, Spec' 193, p' 461. Colligit enim, quod Fridericus III, Beichlingiae Comes, in instrumento aliquo coenobio Kelbrano nonnullas possessiones, fauente et concedente filio dat, possessiones has a filii huius matre, Friderici III uxore, prouenisse

(z) Quod postea fuit mutatum. Vid' infra § 15

rumque in familia impetrandi consensum(aa).
Dato consensu, alienatio subsistebat. Retra

C

(aa) Sic in diplomate Henrici, Marchionis Misnensis, apud clarissimum Buder in der Sammlung ungedruckt Vreckunden p. 438. In quadam scriptura Waltheri dicti de Varila apud cit. Buder P. 1, n. 16, p. 283 sequentia lectu dignissima inueni: *Ego Waltherus, miles, dictus de Varila, renore presentium recognosco publice et protestor, et ad notitiam omnium Christi fidelium ex pio peruenire, quod aream, in qua erat curia, quam felicitis memoriae pater meus inhabitabat, in cuius fundo aedificata est ecclesia, in ueteri ciuitate Winmar cum area, que dicitur Grase Hoff, cum omnibus curiis adiacentibus, ius quoque patronatus, quod mihi in iam dicta ecclesia competebat, pro sex marcis Winmariensis argenti uenditionis titulo distraxi, uxoris meae Iutte, filiorum meorum Hermanni et Waltheri consensu et uoluntate libera accedente. Omnia uero predicta cum memoratis uxore et liberis super altare Petri et Pauli obtuli ac donauimus monasterio Sanctimonialium in Winmar superiori, de quarum rebus prefata tamen pecunia est persoluta.* Euolue, si lubet, diplomata apud Schaten in annal. Paderborn. ad A. 1237, p. 33, ad A. 1265, p. 168 seq., ad A. 1302, p. 169, ad A. 1312, p. 251, 259, Dn. de Ludevig in reliquiis Mscr. To. III, p. 31, 36, 43, 52, 53, 68, 74, 119, 123, et in diff. de obligatione successoris in princ. et cliente. S. R. I. Cap. VI, §. 2, Lit. b), quae extat in

munoz
muni
conce
per
Judei

Etui uero erat locus, si expetere consensum
emtor omiserat

§ 15

Saxonum
instituta
consen
sum requi
rebant

Saxones idem obseruarunt ius, cuius me
minit Speculator Saxonicus: *VVer uer
kaeuft sein Gut, und gelobet es ihm aufzulas
sen uor seinen Herrn, stirbt iener, der es las
sen soll, sein Sohn ist nicht pflichtig zu lassen,
er habe es denn selber gelobet (bb). Man mag k
auch Frauen vvol eigen geben zu yhren leib
mit der erben laube (cc). Darumb mag kein
VVeib yhrem manne eingab geben, an yhrem
eigen, oder an yhrer farenden habe da si es
yhrem rechten Erben mit empfrembde nach
ihrem tode (dd). Ohn des Richters Vrlaub
mag ein Mann sein Eigen vvol uergeben mit
der Erben Gunst (ee). Ohne der Erben Laub
und ohne Gericht mag kein Mann sein eigen
Gut*

---

opusculis miscellis To' 1, L' 1, op' 8, coll' 600 seq.
Doctissimus Engau in elementis iur' Germ' L' 2,
§ 339, p' 358.

(bb) L' 1, art' 9 (cc) L' 1, art' 21 (dd) L' 1, art' 31

(ee) L' 1, art' 34

*Gut und seine Leute uergeben (ff). Ver
giebt er es aber wieder Recht ohnder Erben
Vrlaub, die Erben moegen sich ihres guthes
vol unterwinden mit recht, als ob der todt
waere, der es gab, darum dasfer es nicht uer
geben moechte (gg). Kein Mann aber, noch
kein VVeib moegen in Siechbette ihres gutes
ichts uergeben, das uber funf Schilling uerth,
on der Erben Vrlaub, noch auch ein VVeib
on ihres Mannes (hh) urlaub (ii). Dann es
mag niemandt sein eigen uergeben binnen
VVeichbild, denn in gehegten Ding und mit
der Erben Vrlaub (kk)*

§ 16

Saxonum iuri similis est iuris Alemannici

C 2

Nec mi
nus Ius Ale
manni
cum

(ff) Ius Saxonicum Electorale P. 2, Const. 12 hoc de do
natione potissimum intelligit, quamuis de quavis
alienatione sit potius hic textus interpretandus. Boeh
mer in c. diff. C. 1, § 26, p. 36 (gg) L. 1, art. 52

(hh) Ob bonorum inter coniuges communionem su
per uenditionibus, permutationibus, donationibus
nullum fere olim factum fuit instrumentum, in quo
non speciatim coniugis consensus fuerit expressus.
Heineccius in El. I. Ger. To. 1, L. 1, § 292, p. 237

(ii) Weichb. art. 56 (kk) Weichb. art. 61

dispositio, diuersis in capitulis obuia. Se
quens locus (ll) praecipue huc pertinet: *Gibt
einer sein eignes vvider seiner erben vwillen
bin, und on des Vogts ding, sie sollen fur den
richter faren, und sollen es uersprechen, und
der Richter sol es da antvorten den erben*

§ 17

Per iura
peregrina
mutata fu
it data re
tractus i
dea, ut ob
latio ran
rum facta
sufficeret

Quum ingens iuris certi (mm) obliuio ob
malum terrarum statum in Germania pauilla
tim inualeret, iurisque Romani, quod aequa
lem utriusque sexus heredibus dat successio
nem, atque liberrimam de suis facultatibus
disponendi tam inter uiuos quam mortis
causa suadet uoluntatem (nn) retractumque
con

(ll) in Meichneriana editione fol. 66. Vid. pluribus
Schilteri codex iuris Alemannici feudalis ad Cap.
LXIII, § 5, et Dominus de Ludevvig in Opusculis
miscellis To. I, L. 1, Op. 8, coll. 599

(mm) Christianus Gottlob Haltaus in memoria iuris
publici certi S. R. I. S. I, § 2

(nn) Cuius dispositionis ueram rationem quod ad te
stamenta indigitauit Thomasius in diss. de origine
success. testament. Quo minus liberalitas rata ma
neat, quod ex origine patris uel aui descendunt, ni
hil prodesse dicitur in L. 19 Cod. de donationibus

consanguinitatis prohibet (oo) sensim ac pe-
detentim sese commendarent fancita, mores
in consuetudinem iam uersi et consensu sa-
pientum (pp) comprobati negligebantur.
Qua propter rei publicae Germanorum, quo-
rum familiarum splendor in immobilibus po-
tissimum consistebat, consentaneum institu-
tum paullulum deleuit. Germani tamen, pa-

C 3

(oo) Nam per legem 14 Cod. de contrahenda emtione
Imperatores Valentinianus Iunior, Theodosius Ma-
gnus et Arcadius sustulerunt retractum dudum proxi-
mis L. 6 Cod. Theodos. de contrah. emt. concessum
et in obseruantia fuisse testantur L. 35 ff. de Minoribus,
L. 38 ff. de R. V., L. 1, ff. de priuilegiis creditorum, nec
non retractum ex pacto L. 122, §. 3. ff. de uerborum
obligation. Deinceps ramen ratione conuicanorum
restitutus L. 1, C. non licere habitat. metrocomiae
loca sua ad extr. conferre. Conf. Boehmer in diff.
cit. C. 1, §. 4, Moors in diff. de iure protimeseos S. 1,
§. 3, n. **) S. 2, §. 23, n. **) et §. 30, n. **). Notatu
dignus est Plinii locus in epistola II L. VII, ibi: *Ego
illi, scilicet Corelliae, ex praediis meis, quod uellet et
quanti uellet, obtuli, exceptis paternis mater-*

nisque: his enim cedere ne Corelliae quidem possum
(pp) i. e. scabinorum, qui, interrogante iudice, iurato
iudicabant, Haltaus c. 1. S. 1, §. 2, p. 4

trii iuris tenaces familiarumque bonis ueluti incubantes, testamenti factionem arctis limitibus circumscripsere (qq), inueteratumque conseruare studuerunt morem partim per familiae pacta (rr), partim per filiarum renuntiationes (ss) iurato factas; atque ut ius retractus in saluo maneat, uenditorem praediorum adstringebant, ut prius proximis de familia offerret (tt), quam extraneis uenderet. Sic mutata est pristina retractus facies per iuris peregrini amantes

§ 18

(qq) Heineccii diff. hac de materia et Kopp in specimine II iuris Germanici priuati de testamentis Germanorum sub dio conditis uulgo ungehabet und ungehabet

(rr) Clarissimus Engau in elem. iur. Germ. L. 2, § 339

(ss) Omissa filiarum renuntiatione, quod iuris hereditarii secundum iuris Romani scita sint participes, feminas quoque ad retractum admittebant contra retractus naturam. Boehmer in c. diff. C. I, § 22, n. 8

(tt) Eodem modo retractus fit mentio in iure prouinciali Hamburgensi art. 61, quem commentario illustrauit Boehmer c. d., in iure Lubecensi L. III, Tit. 7, art. 1 et in aliis iuribus prouincialibus atque statutis. Illustris Heineccius To. I, L. 2, § 403

Quibus praemissis patescit, retractum et Quo modo fuerit deterioris et melioris fuisse factum conditio mutatus nis. Nam nec mancipia ex post alienari poterant, quod olim licuerat (uu). Illa illa necessitas impetrandi in alienationibus heredum consensum, incommoda maxime, erat subblata, quoniam posteriori aevo oblatio ad emendum alienatori tantum fuerat iniuncta; quae facta, proximus uel qui uellet de familia protimeos ius, si libuit, exercere poterat, contra, nulla facta oblatione, impugnare licuit consanguineo. Antiquo nullum tempus retractui exercendo erat praescriptum, postea uero tempore (xx), intra quod illi praescribi possit, est temperatus (yy). Olim in emtione uenditione, in permutatione, in donatione, in heredis institutione, datione in dotem et

-
- (uu) uid' supra §. 13   (xx) De tempore, quod retractanti datur, differere supersedemus. Legas, quaeso, inter alios iuris Teutonici textus L. 1, art. 34 Speculatoris Sax': Ehr behalt denn das gut lediglichen in seinen geuveren Iar und Tag, et L. 2, art. 44 initio
(yy) Engau in elem' iur. Germ' L. 3, §. 77, n.*)

in oppignoratione locum habuit (zz); uerum
in emtione uenditione praecipue (a), inue-
ctis iuribus peregrinis, remansit. Caeteras
iuris retractus, diuersis temporibus usitati,
differentias breuitatis studio omittimus (b)

§ 19

Orta di-
stinctione
inter auita
et adquisi-
tam in pro-
uinciis in
auitis re-
tentus

Sequenti aeuo (c) et in aliis repraesentata
retra

-
- (zz) Legum Germanicarum huc pertinentes textus at-
que diplomata sunt passim obuia
- (a) Antiquum retractus ius consuetudine quibusdam
in prouinciis fuit retentum, ut Francofurti ad Moe-
num, quo Ganerbii retrahere possunt res non solum
uenditas, sed etiam quacunque alia ratione alienatas.
Moors in diff. de Iure protimeseos S. 2, § 28, § 3, ibi
uerba statuti
- (b) uid. supra § 12 ibi; nulla pretii restitutio; et § 17
n. SS. Euoluas, amabo, Dominum de Ludevvig
in Opusculis miscellis To. I, L. 1, Op. 8 coll. 600
- (c) Saeculo nempe decimo quarto. In priuilegio Ca-
roli IV anno 1350 Friedbergensibus concesso in Grund-
lichen Bericht uon der Burg Friedberg P. II, p. 11 dici-
tur: Vnd geben und thun sy mit Crafft dis Brifs das
niemant uf ir libe oder uf ir Gut, is sey Eigen, Erbe,
Lehen, Phantgut oder vvy is genannt ist, sy landen,
heischen oder beclagen sul oder mag. Plura uide
apud illustrem Struuium de allodiis Imperii C. 1, § 2,

retractus imago quibusdam in prouinciis moribus diuturnis, qui legis uim habent, fuit mutata, quum distinctio immobilium in auita (d) innotesceret et adquisita, exceptis illis locis, in quibus ius antiquum uel in totum uel secundum quid fuit retentum. Solum enim in auitis retractum (e) permittebant, quod auita uniuersae familiae sint communia, quorum alienatio, insciis iis, qui erant de familia, haud fieri posset. Adquisitorum uero omnis omnino alienatio erat licita

D

n. 15. Iura prouincialia et statuta, in quibus haec reperitur diuisio, sunt nouiora recepto iure Romano, ut statutum Hamburgense. Vid. Boehmer c. diff. C. 1, §. 14

(d) Quorum uaria nomina in statutis et apud ICtos maxime frequentia uide apud Schotelium in singulis quibusdam et antiquis in Germania iuribus et obseruatis C. 1, §. 20, p. 16. M. Antonii Dominici historica disquisitio de praerogatiua allodiorum C. 1, §. 5 seq. Quatenam bona dicantur auita, satis explicarunt ICti. Interea notes spuriam bonorum auitorum distinctionem, de qua loquitur Glossa ad art. 52 L. II Iur. Prou. Sax. Vid. Coleri Decis. XV, n. 15

(e) *Quod ius protimeseos dein ad auita praedia restrictum.* Engau. in cit. elem. L. 3, §. 77

Qua ex bo-
norum di-
uisione or-
tum esse re-
tractum
putat Boeh-
mer

§. 20
Ad effectum huius distinctionis retractus
gentilicii originem refert Boehmer (f). Sed
quum haec distinctio antiquis in Germaniae
institutis non sit fundata (g) et antiquae ta-
bulae, quas adfert Boehmer (h) ad ueteres
Gallos potissimum pertineant, retractusque
antiquior sit hac distinctione, nec minus in
adquisitis quam in auitis fuerit usitatus, iuris
nostri gentilicii natales antiquiores esse intel-
ligit talpa caecior

Ius uetus
sequitur
Thuringi-
a; e contra
rio terrae
Saxonum
electora-
les

§. 21
Thuringia (i) antiquum reuocandi mo-
dum ad nostra retinuit tempora, ita ut in bo-
nis non auitis locum habeat et admittantur
colla

(f) cit. diff. C. 1, §. 19

(g) Concedamus, hancce diuisionem ante haec tem-
pora iam fuisse notam, ignota tamen fuit ratione re-
tractus; quum in retractus materia, ut in successio-
ne, et auita et adquisita communi nomine diceren-
tur allodia, Struu in tr. de allodiis Imperii C. 1, §. 4

(h) c. 1. C. 1, §. 10

(i) in Tractu ad Rhenum et in agro Francofurtensi re-
tractus ad adquisita quoque porrigitur. Moors diff.
cit. S. 2, §. 39 n. ****)

collaterales (k); cui consuetudini contradicit Lyncker Struuii aliorumque auctoritate mutus (l). Terrae autem Saxonum electorales propter constitutionem (m) a communi iure Saxonico receserunt, quod distinctionem obseruent atque collaterales non admittant

§. 22

Haec fuit retractus nostri apud plurimos Germaniae populos origo. Facta eorum, familiarum splendori inseruientia, clare ostendunt, eos ante oculos habuisse, coadunatis uiribus magis rempublicam conseruari posse quam bonorum diuortii. Cur paulatim quaedam superaddita, quaedam pedetentim immutata, quaedam etiam ex iure Romano re

D 2

(k) Colerus decis. 15, n. 42, et decis. 23, n. 2, Richter decis. 76, n. 34 et 41 seq. Beyer in delineat. Iur. Germ. L. 2, C. 21, §. 23, seq.

(l) resol. 218. Contra Lynckerum loquitur et Thuringiae et facultatis Ienensis obseruantia perpetua

(m) P. 2, Const. 31. Quenam fuerit causa? Ratio est in numero, huius constitutionis conditores pro illo temporis statu iure ciuili quidem fuisse imbutos, sed leuiter iure ac moribus patriis

cepta sint, rationes peculiare euoluendi ope
ram nobis dedimus

§. 23

Leyseri de
origine
opinio

Recentioris originis esse retractum con
sanguinitatis statuit Leyser (n). *Et, inquit,*
si omnia recte considero, Fridericum I Impe
ratorem primo retractum hunc instituisse,
credo. Argumenta uero, quibus antiquitus
haud fuisse constitutum demonstrare sibi ui
detur, sunt uel contra historiam uel huc non
quadrant. Nam quem mouebit initium di
ctae constitutionis (o), quae, Italica lata, solos
Italos obligat (p)

§. 24

(n) in Vol. III Medic' ad ff Specim' 193, p' 461. Cum
pace cumque uenia Leyseri atque ipsorum, si qui sunt,
qui Leyseri auctoritate capiuntur, hoc sic dictum

(o) quae tit' 13 Lib' V Feudorum extat

(p) Nullus iam dubitat, qui legit Boehmer in diff' cit'
C' 1, § 8 et Moors in diff' cit' S' 1, § 14, n' **). Equi
dem Schilter in Exerc' ad ff 30, § 138 existimat a Fri
derico I retractum hac lege in Imperio R' G' fuisse
confirmatum et retentum. Sed ipse Leyserus eam
quam maxime dubiae auctoritatis nostris in foris
esse ostendit c' 1' med' 3, ut qui se in illa fundaret, eius
receptionem probari oporteret, quum omnis uis et

Non defunt, qui olim et nostra aetate hanc sole clariorem ueritatem sunt amplexi. Sic Schilterus (q), Heineccius (r), Engau (s) atque alii retractum nostrum moribus Teutonicarum gentium semper obtinuisse credunt

Enarratur anti
quorem
statuentes
originem

Eruta origine, breuibus liceat dicere: numne uniuersaliter hodie in Germania obtineat, necne? Leyser (t) asferit, retractum hunc

Num uni
uersaliter
obtineat?

D 3

obligatio legis peregrinae ex recepto pendeat, Sic quoque tempus retractui gentilitio exercendo in dicta constitutione praefinitum nostris in foris non obtinet, quum ius Teutonicum et speciatim Saxonicum annum et diem indulgeant

(q) Exerc. ad ff. 30, § 138

(r) in Elem. Iur. Germ. To. I, L. 2, § 399

(s) in Elem. Iur. Germ. L. 3, § 77, n. *

(t) c. 1. med. 2. Schaumburg in annotat. ad Struuii Iurisprud. Rom. Germ. L. 3, tit. 31, aph. 24 ad eandem inclinare uidetur sententiam

non uniuerſaliter in Germania eſſe receptum
nec receptionem hanc praefumi, ſed ab eo,
qui in illa ſe fundaret, quod ad prouinciam,
in qua uiuit, eſſe probandam. Sed quum ſupe-
rius ob tradita nemo dubitabit, quin ex anti-
quis Germanorum inſtitutis ſit deriuandus
iureque Teutonico omni (u) nempe Saxoni-
co et Alemannico, quibus tota regebatur
Germania, ſit ſtabilitus, moribus etiam con-
tra peregrina iura retentus, omnino ille fun-
datam habet opinionem, qui retractum exer-
cere cupit, niſi contraria lege ſit ſublatus

§. 26

Sed his diutius immorari TIBI, Illuſtriſſi-
me atque Excellentiſſime Domine, forte erit
faſtidium. Quare finem impono, TEque
maioſrem in modum oro, ut fronte accipias
ſerena non uelut ex ebore curuli pronuntia-
ta, ſed eo fine exarata, ut mihi notiora fiant
Germa

(u) Heineccius To. I, L. 2, §. 404, Moors diff. c. 5. 2
§. 23, n. 4

Germanorum institutorum rudera, utque Ca-
lendis Ianuariis, quae uota poscunt, pro mea
in TE inseruirem ueneratione. Sane quam
mihi gratum atque optatum est intelligere,
TE, Heros progenitoribus maiorum et pro-
priis gloriae insignibus Illustrissime, ueterem
feliciter absoluisse annum, nouumque nouis
inchoasse animi corporisque uiribus. Qua
de prospera fortuna TIBI, Maecenas Indul-
gentissime, ea, qua decet, gratulor pietate,
summumque Numen adcuratissimis rogo
precibus, ut perpetuam TIBI clementissime
indulgeat felicitatem, et aularum, in quibus
gratia auctoritate ac gloria flores eximia, sum-
ma dirigens dicasteria non sapphiro et auro
sed coeli imagine iustitiae splendore conspi-
cua (x), decus et ornamentum esse sinat per-
petuum; seruet quoque Illustrissimam emen-
datissimi exempli Heroinam, et seruet omnem
TVAM Perillustrem prolem, quae TIBI cara

(x) Babylone dicasterium regis, non sapphiro et auro
tantum conspicuum, sed etiam coeli imaginem cum
Diis referebat, Philostratus in Apollonii uita L. I,
Cap. 18

est, quaeque auitam maiorum TVORVM se
quitur gloriam. Qua omni optandarum re
rum copia, quo felicissimo Illustrissimae Gen
tis TVAE statu, cuius memoria multis in pro
uinciis, quoad fuerint homines, uenerabilis
erit ac sacrosancta, mihi non deerit occasio,
utraque, quod aiunt, manu apprehendenda,
quin obsequium debitae pietatis tester, ne in
posterum me TVA indignum iudices gratia;
hinc mihi diu sub TVO patrocinio
uiuere continget exopta
tissimo

Hi 2266

(+ 2252149)

B.I.G.

Farbkarte #13

24

171.11. num. 0.

25.11. 25.19.

13

V I R O
 ILLVSTRISSIMO ATQVE EXCELLENTISSIMO
 DOMINO
 GEORGIO VVILHELMO
 LIBERO S·R·G·I·BARONI
 DE REINBABEN
 DYNASTAE ROHRBACHII
 SERENISSIMORVM ATQVE CELSISSIMORVM
 PRINCIPVM
 SAXO VINAR· COBURG· ET Salfeldensis
 INTIMO STATVS ADMINISTRO
 CONSILII SANCTIORIS
 ALIORVMQVE SVMMORVM COLLEGIORVM
 PRAESIDI EMINENTISSIMO
 ORDINIS SAXONICI EQVITVM VIGILANTIAE
 EQVITI ET CANCELLARIO
 HEROI IN TOGA SPLENDIDISSIMO
 DOMINO AC MVSAGETAE SVO
 GRATIOSISSIMO
 NOVI ANNI AVSPICII
 VENERABVNDa GRATVLATVR MENTE
 SIMVLQVE
 RETRACTVS GENTILICII MEDIO AEO VSITATI
 MEMORIAM VERE GERMANICAM
 EX VETVSTATE LEGVM
 ERVIT TANTI NOMINIS
 CVLTOR DEVOTISSIMVS
 BERNH· FRIEDER· RVD· LAVHN
 IVRIVM CVLTOR

P. 197

Hi 2266

VINARIAE LITTERIS MUMBACHIANIS CIO 19CC XXXIII